

ΕΤΟΣ ΙΖ'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΙΟΥΛΙΟΣ 1884.

ΑΡΙΘ. 199

Συνδρ. έτηρ. έν 'Ελλάδι Φρ. 1.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Είς ούδένα, πλὴν τῶν τακτικῶν ἀναποκριτῶν, στέλλεται ἡ 'Εφημερίς τῶν Παίδων' ἀνευ προπληρωμῆς.

» » » Ἐξωτερικῶ » 2. Ἐν ὁδῷ Σταδίου ἀριθ. 39.

Η ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΠΑΙΔΩΝ ΕΝ ΤΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΙ.

Πολλοὺς παῖδας ἤκούσαμεν νὰ παραπονῶνται ὅτι αὐτοὶ ἔχουν περισσότερα μαθήματα, περισσότεράς ἐργασίας καὶ μεγαλύτερον περιορισμὸν παρὰ κάθε ἄλλος, καὶ νὰ εὐχωνται νὰ ἦσαν ἀνδρωμένοι, ὥστε νὰ μὴ ἔχουν πλέον τὰ βάσανα αὐτά. Ἄν τυχὸν ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν μικρῶν μας φίλων, τῶν ἀναγνωστῶν τῆς 'Εφημερίδος τῶν Παίδων, τοιοῦτοί τινας (ὅπερ δὲν πιστεύομεν.) τοὺς παρακαλοῦμεν νὰ ἀναγνώσουν τὰ ἐπόμενα ὄλγα περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν Ἑλληνοπαίδων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι, καὶ ἀφ' οὗ παραβάλουν τὴν ἰδικήν των ἀνατροφὴν πρὸς τὴν ἐκείνων νὰ εἰπουν ποῖα ἐκ τῶν δύο εἶναι ἡ ἀσθεροτέρα.

Οἱ ἀρχαῖοι εἶχον μίαν γνώμην, ἡ ὅποια ὁμοιάζει μὲ τὴν ἰδικήν μας παροιμίαν, ὅτι τὸ «ξύλον ἐβγήκε ἀπὸ τὸν Παράδεισον» εἶναι δὲ αὕτη ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὁ ὅποιος δὲν ἐφαγέ ποτε ξύλον εἶναι ἀπαίδευτος. Παρωμοιάζον δὲ τὸ ἀνυπότακτον παιδίον πρὸς τὸ κεκυρτωμένον δένδρον, τὸ ὅποιον ἔπρεπε διὰ πληγῶν καὶ ἀπειλῶν νὰ ἐπανορθώσουν.

Ἄμα δὲν εἶχον πλέον ἀνάγκην τροφῆς οἱ παῖδες παρεδίδοντο εἰς τὸν παιδαγωγόν, ὅστις ἦτο συνήθως δοῦλος πιστός, ἔργον τοῦ ὁποίου ἦτο νὰ τοὺς συνάγει παντοῦ καὶ οὐδέποτε νὰ ἀποχωρίζεται ἀπ' αὐτοὺς, νὰ διδάσκη πῶς νὰ περιπατοῦν εἰς τὴν ὁδόν, καὶ πῶς νὰ καθίζουν, πῶς νὰ κρατοῦν τοὺς πόδας των καὶ πῶς νὰ σηκώνουν τὸ ἱμάτιόν των, πῶς νὰ φέρωνται εἰς τὴν τράπεζαν, μὲ πόσα δάκτυλα νὰ πιάνουν τὸ κρέας καὶ τὸ ψάριον (διότι περὶνία τότε δὲν εἶχον,) καὶ μὲ πόσα τὸ χαυγιάριον, κτλ. Δέν τοις ἐπέτρεπετο δὲ τότε ὡς καὶ τώρα νὰ ἐκλέγουν τὰ καλλίτερα μέρος τῶν φαγητῶν, ὅταν ἦσαν καὶ μεγαλύτεροι εἰς τὴν τράπεζαν, ἔπρεπε δὲ νὰ σηκώνωνται ἅμα εἰσέρχεται πρεσβύτε-

«Ὁλα δικά μου!»

ρος, τοῖς ἦτο δὲ ἀπηγορευμένον νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν ἀγορὰν ἢ εἰς δημόσια μέρη ὅπου συνηθροίζαντο πολλοὶ ἄνδρες.

Οἱ παιδαγωγοὶ τοὺς συνώδεον καὶ εἰς τὸ σχολεῖον ἢ διδασκαλεῖον, ὅπου ἐκτὸς τῶν μαθημάτων καὶ τῆς μουσικῆς ἐδίδασκοντο τὴν ὑπακοήν καὶ τὸ σέβας πρὸς τοὺς ἀνωτέρους. Ὁ φιλόσοφος Πλάτων παραινεῖ τοὺς μαθητὰς νὰ ἔχουν τὰ τρία ταῦτα, εἰς μὲν τὸν νοῦν τὴν σωφροσύνην, εἰς δὲ τὴν γλῶσσαν σιγὴν, εἰς δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν αἰδῶ, ἥτις εἶναι καλλίστη συμβουλὴ διὰ πάντα παῖδα τὴν σήμερον. Ἀ-

διάφορον δὲ πόσον ψυχρὸς ἡ καυτηρὸς ὁ καιρὸς, δέν τοις ἐπέτρεπετο νὰ λείψουν ποτὲ ἐκ τοῦ σχολεῖου, ἀλλ' ἐσκληρύνοντο τοιουτοτρόπως εἰς τὰς μεταβολὰς τοῦ καιροῦ. Ἐφοίτων δὲ τακτικὰ καὶ εἰς τὰ γυμναστήρια, ὅπου ἤσκουν καὶ ἀνέπτυσον τὸ σῶμά των, διότι οἱ Ἕλληνες ἠγάπων νοῦν ὑγιῆ εἰς σῶμα ἰσχυρόν. Ἀφ' οὗ δὲ παρήρχοντο τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἦσαν ὑπὸ τὴν φροντίδα οὐχὶ πλέον τοῦ παιδαγωγοῦ, ἀλλὰ τοῦ κοσμητοῦ καὶ σωφρονιστοῦ, ὅστις τοῖς ἐδίδασκε πᾶν ὅτι πρέπει νέος καλῶς ἀναθραμμένος νὰ γνωρίζῃ, καὶ πρὸς τούτοις πολλὰ ἥθικα παραγγέλματα τοῖς ἐδίδεν. Ἀλλ' ὁ ἀσθεροτάτος πάντων τῶν διδασκάλων, καὶ ὁ κυ-

ρίως ἠθικός διδάσκαλος ἦτον ὁ πατήρ, ὅστις ἐνδιεφέρετο φυσικῶς παντός ἄλλου περισσότερον περὶ τῆς ὀρθῆς ἀγωγῆς τοῦ υἱοῦ του. καὶ ἡγωνίζετο διὰ παντός μέσου νὰ τὸν κάμῃ ἐνάρτεον καὶ πεπαιδευμένον ἄνθρωπον. Ποῖον δὲ ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀσθερῆς ταύτης ἀνατροφῆς; Τὰ ἀγάλματα εἰς τὰ Μουσεῖα παριστῶντα τὴν νεολαίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος μᾶς δεικνύουν πόσον ἦσαν ὀφραῖοι, ὑγιεῖς καὶ καλῶς ἀνεπτυγμένοι σωματικῶς, τοῦ δὲ Ξενοφώντος, τοῦ Πλάτωνος καὶ ἄλλων τὰ συγγράμματα μᾶς δεικνύουν τί ἦσαν ἠθικῶς καὶ διανοητικῶς. Ὁ περιορισμὸς τοὺς ἔχαιμεν αἰδῆμονας ὅπως τώρα εἶναι μόνον τὰ κοράσια, ἡ δὲ καλὴ ἀνατροφὴ εὐ-

γενεῖς καὶ χαρίεντας τοὺς τρόπους. ἡ δὲ μελέτη εὐπαιδεύτους. Ἀληθῶς, ὡς λέγει ὁ Ἰσοκράτης «τῆς παιδείας ἡ μὲν ρίζα εἶναι ἵπικράδ ὁ δὲ καρπὸς γλυκύς.»

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ.

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ.)

(Συνέχεια· ἴδε παρελθὼν φύλλον.)

ΚΕΦΑΛ. Η'.

Μετ' ὀλίγον καιρὸν ὁ πόλεμος πάλιν ἐξερράγη ὑπὸ τῶν Αὐστριακῶν πρὸς ἀνάγκησιν τῆς ἀπολεσθείσης ἐπαρχίας· οὗτος καλεῖται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὁ *δεύτερος Σιλεσιανὸς πόλεμος*.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς ἀκόμη τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐχθροπραξιῶν, ὁ Γεώργιος ἠτύχησε νὰ ἀνακαλύψῃ κρύφιον τι κίνημα τοῦ ἐχθροῦ καὶ οὕτως ἔσωσε τὸν Πρωσσικὸν στρατὸν ἀπὸ αἰφνιδίαν προσβολὴν καὶ ἤτταν. Διὰ δὲ τὴν ἀνδρείαν καὶ ἀγρυπνίαν τοῦ προεδιόσθη εἰς λοχαγόν.

Ἡ ὁδὸς τοῦ πολέμου μετὰ τινα καιρὸν μετεφέρθη ἀπὸ τῆς Σιλεσίας εἰς τὴν Σαξωνίαν. διότι ὁ βασιλεὺς τῆς Σαξωνίας εἶχε συμμαχήσει μὲ τὴν Αὐστριακὴν αὐτοκράτειραν Μαρίαν Θηρεσίαν. Ὁ Πρωσσικὸς στρατὸς ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Πρίγκηπος Λεοπόλδου τῆς Δεσσαυίας συνεπλάκη πρὸς τοὺς Σάξωνας, παρὰ τὸ Κέσσελдорφ, κατὰ τὸ ἔτος 1745, ὅπου ἐγένετο ἡ σφοδρότατη καὶ μᾶλλον αἱματηρὰ μάχη ὁλοκλήρου τοῦ πολέμου τούτου.

Οἱ Σάξωνες κατεῖχον τὴν κώμην τοῦ Κέσσελдорφ, καὶ οἱ Πρῶσσοι ἐμάχοντο νὰ κυριεύσωσι τὴν κώμην ταύτην· ἡ δὲ πάλιν ἦτο μακρά. Ὁ Γεώργιος, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ λόχου του, ἦτο ἐν τῇ πρώτῃ φάλαγγι, ἐπληρώθη εἰς τὸν ἀριστερὸν βραχίονα, ἀλλὰ δὲν ἔδωκε προσοχὴν. Οἱ Πρῶσσοι ἀπέκρουσαν τὰς προσβολὰς τῶν Σαξῶνων δραγῶνων, ἀλλὰ τέλος τὸ φθοροποιὸν πῦρ τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ ἤρχισε νὰ τοὺς κάμνῃ νὰ διατάζουν.

«Ἐμπρός, παιδιά!» ἀνέκραξεν ὁ Γεώργιος σείων τὸ ἔφος του, «μὴ ἀποθαρρύνεσθε! Τὰ πάντα δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ!» Καὶ οἱ στρατιῶταί του ἐνθουσιασθέντες ἐκραύγασαν. «Τὰ πάντα δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ» καὶ ἐρρίφθησαν λυσσασθῶς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Πάντες ὑπεχώρησαν ἔμπροσθεν τῆς ἀνικήτου ὁρμῆς των, ἐξεπόρθησαν τὰ πυροβολοστάσια, καὶ ὁ Γεώργιος ἦτο ὁ πρῶτος Πρῶσσος ὀπλίτης ὅστις εἰσῆλθεν εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ Κέσσελдорφ, ἀκολουθοῦμενος ὑπὸ τῶν ζήτωκραυγούντων στρατιωτῶν του.

Ἀλλὰ δὲν εἶχε τελειώσει τὸ πρᾶγμα. Ὑπῆρχον τάγματά τινα Σαξωνικοῦ πεζικοῦ ἐπὶ τῶν κρημνῶν ἄνωθεν τοῦ Κέσσελдорφ, καὶ ὁ Πρίγκιψ Μαυρίκιος

τῆς Δεσσαυίας, υἱὸς τοῦ γηραιοῦ Στρατάρχου, ἀπεφάσισε μετὰ νεανικῆς τόλμης νὰ ἐκπορθήσῃ τὰ ὑψώματα ἐκεῖνα. Ἠγοούμενος ὀλίγων στρατιωτῶν, κατόρθωσε νὰ ἀναβῇ τοὺς βράχους. Ὁ Γεώργιος ἰδὼν τὸν κίνδυνόν του, ὠδήγησε τὸν λόχον του δι' ἄλλης συντομωτέρας ὁδοῦ, πρὸς προσβολὴν τῶν Σαξῶνων ὀπλιτῶν. Ἐφθασε δὲ μόλις ἐγκαίρως, διότι ὁ νεαρὸς πρίγκιψ εἶχεν ἤδη περικυκλωθῇ. Ὁ Γεώργιος μὲ τοὺς ἄνδρας του ἐποίησε τόσον λυσσώδη ἔφοδον ὥστε κατόρθωσε νὰ σώσῃ τὸν πρίγκιπα· ἐφθασαν καὶ ἄλλα Πρωσσικὰ στρατεύματα, καὶ οἱ Σάξωνες ἐξεδιώχθησαν τῶν κρημνῶν.

Πρὶν δόσῃ ὁ ἥλιος ἡ νίκη τῶν Πρῶσσων ἦτο τελεία· ἀλλ' ἦτο νίκη ἥτις τοὺς ἐκόστισε πολὺ ἀκριβὰ. Τὸ πεδίου ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῶν φονευθέντων καὶ τραυματιῶν· ἐνταῦθα ἐχθρὸς καὶ φίλος ἐκοιμῶντο ὁμοῦ τὸν αἰώνιον ὕπνον· ἐκεῖ φίλος καὶ ἐχθρὸς συνεστέναζον ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τῶν πόνων των. Ἀφ' οὗ ἔπαυσαν οἱ πυροβολισμοὶ καὶ ὁ θόρυβος, ὁ λόχος τοῦ Γεωργίου παρετήρησεν ὅτι ἔλειπεν ὁ γενναῖος λοχαγός των. Μετὰ λύπης ἐδήλωσαν τὴν ἀπώλειαν ταύτην εἰς τὸν Στρατάρχην, ὃν ἡ εἰδησις ἔθλιψεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς διὰ τὴν νίκην χαρᾶς του, διότι ὁ υἱὸς του ἐχρεώσται τὴν ζωὴν εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἤδη πιθανῶς ἦτο μεταξὺ τῶν νεκρῶν. Τότε ἀπεδείχθη πόσον προσφιλὴς ἦτο ὁ Γεώργιος εἰς πάντας. Οἱ ἄνδρες του ἂν καὶ κοπιασμένοι ἀπὸ τὴν μάχην ἐξῆλθον κατὰ ὁμάδας μὲ φανούς, πρὸς ἀναζήτησίν του.

Ὁ Γεώργιος ἔζη ἀλλ' ἔκειτο ἐν τινι κοιλώματι τῶν βράχων, πλησίον τοῦ μέρους ὅπου ὁ νεαρὸς πρίγκιψ εἶχε προσβάλει τὸ Σαξωνικόν. πεζικόν. Ἡσθάνετο τὸ αἷμά του ἐκρέον, ψυχρὰ ρεύματα τὸν διεπέρνων, αἱ δὲ πληγαὶ του ἔκαιον. Προσευχηθεὶς δύο ἢ τρεῖς λέξεις, ἔπεσεν εἰς λήθαργον ἀναισθησίας.

Ἐκ τοῦ ληθάργου τούτου ἀφυπνίσθη διὰ τοῦ ἤχου φωνῆς γνωστῆς μὲν ἀλλ' ἀπαισίας. Ἦνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς του — ἀκτὶς φωτὸς ἔλαμψεν εἰς τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο καὶ ἐκ δευτέρου ἤκουσε τὴν φωνήν, ἐξ ἧς εἶχεν ἀνεγερθῇ ἐκ τῆς ναρκώσεως. Δὲν ἔβλεπε τὸν λαλοῦντα ἀλλ' ἦτο βέβαιος ὅτι οὗτος δὲν ἦτο ἄλλος ἢ ὁ Γκόττληβ. Ἦτο δὲ φανερόν ἐκ τῆς ὁμιλίας ὅτι ὁ Γκόττληβ καὶ τις σύντροφός του ἐνησχολοῦντο εἰς τὸ ἐπάρατον ἔργον τῆς ληστεύσεως τῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου πτωμάτων.

«Στάσου σύντροφε,» τὸν ἤκουσεν ὁ Γεώργιος λέγοντα, «νὰ ἕνας καλὸς ἄνθρωπος ἐδῶ! Ὁρολόγιον — ἀξιόλογα· ἄ! καὶ πουγγὶ γεμάτον φλωριά — ὠραῖα!»

«Νὰ ἕνας ὅστις ἔχει καὶ αὐτὸς κάτι τι» ἀπήντησεν ὁ ἄλλος, «ἀλλὰ ζῇ ἀκόμη ὁ δυστυχής.»